

Adela Bâltâc, Christina Știrbulescu, Andreea Ștefan, în colaborare cu V. Apostol, Muzeul Național de Istorie al României. Catalogul Colecției Lapidarium. I. Piese greco-romane, Ed. Conphis, București, 2015, 300 p., 4 anexe.

Lucrarea de față se înscrie în seria instrumentelor folosite de arheologia clasică, fiind în același timp o modalitate plăcută și ușoară de popularizare a colecțiilor muzeului național. Obiectul studiului de față îl reprezintă 304 piese, corespunzătoare la 301 numere de inventar, databile în perioada greco-romană, așa cum se menționează în cuvântul înainte al autorilor (p. 7), piese aflate în colecția Muzeului Național de Istorie al României. Pentru o mai ușoară parcurgere a lucrării, aceasta a fost împărțită după funcționalitate, tipul de monument și reprezentarea acestuia. Lucrarea beneficiază și de câteva precizări absolut necesare cu privire la formarea colecției MNIR și la aria de proveniență a pieselor (p. 9–13), alături de precizări care privesc modul de redactare al catalogului (p. 13–14).

Pentru început au fost tratate *Portretele* (p. 17–39), acestea fiind împărțite în funcție de persoana reprezentată, în portrete imperiale și portrete particulare. În prima categorie se regăsesc portrete, busturi, statuii onorifice și funerare, precum și fragmente care aparțin unor astfel de monumente, în număr de 25 de piese. Ele au fost descoperite fie pe teritoriul României sau, dimpotrivă, provin din afara țării și au ajuns în posesia muzeului prin intermediul achiziționării unor colecții private. A doua mare categorie *Acte, Decrete, Inscripții diverse* (p. 43–72), prezintă un număr de 25 de piese, provenite în principal de pe teritoriul Dobrogei, în această categorie fiind înscrise diverse monumente onorifice de mai multe tipuri sau chiar borne de hotar. Capitolul este deosebit de important, mai ales pentru cei care studiază istoria Dobrogei sau se ocupă de istoria politică și economică a cetăților grecești sau a Imperiului Roman. *Divinități ale panteonului greco-roman* (p. 73–142) aduce în discuție un număr de 92 de piese, fiind incluse aici statui sau fragmente de statui care reprezintă zeități cunoscute sau mai puțin cunoscute în lumea greco-romană. Printre aceste portrete avem o serie de divinități cum sunt Iupiter, Iunona, Neptun, Apollo, Diana, Venus, Dionysos, Silvanus, Nemesis, Aesculapius, Pan, Hercules,

Dioscurii, Hecate, genii și alte personificări abstracte, alături de care regăsim și divinități străine cum sunt Serapis, Isis, Osiris, Anubis, Cybele, Mithras, Sol Invictus, Dolichenus, Turmasgada, dar și unele divinități locale cum sunt Cavalerul Trac sau Cavalerii Danubieni. Alături de religia tradițională regăsim și *Religia Creștină* (p. 143–148), capitol care cuprinde un număr de 5 piese, între care avem un agheasmatar, câteva lespezi cu inscripție, fragment de mobilier liturgic, toate datate în perioada secolelor IV–VI. Apariția și răspândirea religiei creștine este un capitol important al antichității, cele câteva piese ilustrează creștinismul în antichitate târzie pentru teritoriul României. *Universul funerar* (p. 149–214) cuprinde un număr de 78 de piese, între care sarcofage, altare funerare, statui funerare, construcții funerare, stele funerare, medalioane funerare, elemente constitutive pentru monumente funerare și monumente funerare (varia). *Piese de arhitectură* (p. 215–260) este un capitol redactat de către V. Apostol și cuprinde un număr de 60 de piese între care regăsim blocuri de parament, fusuri de coloană, capiteluri, elemente de antablament, elemente de finisaj interior, frize decorate, sculptură arhitecturală, elemente de decor arhitectural. Toate aceste artefacte ne vorbesc despre cum arătau clădirile în antichitate, despre apariția și răspândirea creștinismului și, mai ales, despre dezvoltarea orașelor în Dobrogea antică. La secțiunea *Varia* (p. 261–272) au fost încadrate 13 piese, de la cadrane solare la elemente de mobilier, tipare sau vase. La *Incerta* (p. 273–278) au fost încadrate patru fragmente de statui, a căror datare este considerată incertă de către specialiștii recunoscuți, acestea fiind suspectate că ar fi copii de epocă modernă. Lucrarea este completată de un *Glosar* (p. 279–296) de termeni antici, de arhitectură, așezări antice și divinități, toate cu o bibliografie aferentă, alături de care se află și 4 anexe și o listă a abrevierilor (p. 14). Fiecare piesă are menționate informații cu privire la următoarele criterii: denumire, stare de conservare, număr de inventar actual în catalogul MNIR, loc de descoperire, condiții de descoperire, material, dimensiuni, descriere, datare și bibliografie.

Colecția prezentată este deosebit de valoroasă, o parte dintre artefacte provin din colecții particulare, fiind achiziționate din afara României, din Europa (Roma, Pireu) sau din afara acesteia (Egipt). Cea mai mare parte a colecției o formează piesele provenite din descoperiri de pe teritoriul României, cu precădere din Dobrogea (Moesia Inferior), dar și de pe tot teritoriul Daciei. Din acest motiv, repertoriul este binevenit pentru toți specialiștii interesați de istoria antică a României. La acest fapt contribuie și excelenta prezentare a cărții, pe hârtie de bună calitate și cu planșe foarte bune pentru fiecare piesă în parte. Din punctul de vedere al popularizării colecției muzeului, inițiativa de față ni se pare, de asemenea, una lăudabilă, cartea se adresează atât specialiștilor, cât și publicului larg.

Recomandăm cu căldură lucrarea *Muzeul Național de Istorie al României. Catalogul Colecției Lapidarium. I. Piese greco-romane*, aceasta fiind în opinia noastră, un instrument folositor pentru specialiști și o lectură plăcută pentru cei interesați.

Ana Cristina Hamat

C. Găzdac, M. Neagoe, Ágnes Alföldy-Găzdac, Oana Neagoe, Drobeta. Orașul nepărăsit al Daciei romane, Ed. Mega, Cluj-Napoca, 2015, 274 p., 17 planșe.

Din multe puncte de vedere, lucrarea de față este o îndreptare pentru semiumbra nemeritată în care a intrat arheologia romană de la Drobeta. De aceea, inițiativa autorilor este cu atât mai salutară, prin această lucrare ei reușind să restaureze locul important al Drobetei pe harta Daciei romane. Ne referim, în primul rând, la vizibilitatea pe care o are acest oraș printre specialiști, pentru că această lucrare se adresează în primul rând specialiștilor, având în vedere faptul că în ultima vreme Drobeta a intrat într-un con de umbră în privința publicării materialului, salvarea venind de la foarte puținii specialiști care de-a lungul timpului au reușit să mențină viu interesul pentru descoperirile de epocă romană ale orașului. Din acest punct de vedere, lucrarea este cu adevărat o bucurie, deoarece pe lângă doi specialiști recunoscuți, avem și participarea a doi oameni ai locului și, prin urmare, aceasta este și o carte de suflet, dar și un efort comun. Din punctul de vedere al materialului pus în discuție, considerăm că lucrarea este foarte importantă datorită materialul numismatic prezentat, o bună parte din el fiind chiar inedit.

Corpul lucrării se împarte în două capitole mari, prefațate așa cum se obișnuiește de un cuvânt înainte (p. 9–10) și de mulțumirile de rigoare (p. 11), fiind completată de o bibliografie specifică (p. 33–38), o listă a ilustrațiilor (p. 39–40) și de absolut necesarele hărți (p. 41–66), tabele (p. 67–80), grafice (p. 81–96), precum și de catalogul descoperirilor (p. 97–256) și planșe (p. 257–274). Primul capitol al lucrării, *Drobeta. Orașul și istoria sa* (p. 13–22), asigură explicațiile necesare pentru materialul studiat cu privire la contextul de descoperire, dar și câteva precizări mai generale, însă necesare. Autorii pornesc în acest demers de la istoriografia cercetărilor arheologice (p. 13–14), continuă cu informații asupra Drobetei pre-romane (p. 14–15) și romane (p. 14–16), cu o oprire asupra podului și a importanței sale pentru orașul roman (p. 16–17), precum și a portului (p. 17). De asemenea, sunt aduse în discuție castrul auxiliar (p. 18–20), termele castrului (p. 20–21), noile descoperiri de la amfiteatru (p. 21)